

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 117-1920)

Originalt emne

Byraadet

Byraadet/Forretningsorden, Udvalg

Foranstaltninger i Anledning af Krigen og Dyrtiden

*Foranstaltninger i Anledning af Krigen og Dyrtiden/Kommunale Foranstaltninger i
Henhold til Dyrtilslovene*

Hjælpekassen

Hjælpekassen/Hjælpekassen i Almindelighed

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 14. maj 1920](#)
- 2) [Byrådsmødet den 27. maj 1920](#)
- 3) [Byrådsmødet den 3. juni 1920](#)
- 4) [Byrådsmødet den 10. juni 1920](#)
- 5) [Byrådsmødet den 23. juni 1920](#)
- 6) [Byrådsmødet den 1. juli 1920](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 14. maj 1920 - side 7

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 117-1920)

Skrivelse fra Hjælpekassen om udbetalte Understøttelser til trængende, efter at Loven af 29. April 1913 er ophørt at gælde.

Formanden oplyste, at Hjælpekassens Forslag gik noget videre end beregnet, idet den ønskede ca. 218000 Kr., medens der kun var 100000 Kr. paa Budgettet. Det vilde derfor blive nødvendigt at diskutere Sagen og se at komme til en Forstaaelse af Spørgsmaalet.

Christensen indrømmede, at det var en betydelig Overskridelse af, hvad der var bevilget paa Budgettet; men man var vist ogsaa dengang klar over, at dette Beløb var for lille, idet Udgiften i 1913 var paa 80-90000 Kr. Hjælpekassen understøttede væsentlig Folk imellem 60 og 70 Aar og særlig dem, som ved langvarig Sygdom var forhindret i at faa Hjælp af Sygekassen. Men Bestyrelsen erklærede, at Understøttelserne var sat saa langt ned som muligt, og hvis de helt skulde ophøre, vilde disse Folk blive nødt til at gaa til Fattigvæsenet, hvilket ikke vilde blive billigere for Kommunen. Der var vedtaget en Lov om, at der kunde anvendes indtil 2 Kr. pr. Indbygger som Understøttelse til særlig trængende, altsaa for Aarhus Vedkommende ca. 140000 Kr., men dette gjaldt kun til 1. November, og Sommertiden var jo ikke den værste. Imidlertid var der Anledning til at forhandle med Hjælpekassens Bestyrelse om disse Ting, og Taleren vilde derfor foreslaa, at Byraadet uedsatte et Udvalg paa 3 Medlemmer fra hver Gruppe til at forhandle med Hjælpekasbestyrelsen om disse Forhold for at holde Beløbet saa lavt nede som muligt.

Møller kunde godt tiltræde denne Tanke. Hjælpekassen var dog vist gaaet lidt uden for Lovens Rammer, og den burde have spurgt, før den brugte Pengene. Naturligvis var der nogle trængende, men i Sommertiden skulde dog de fleste kunne klare sig selv, og de, som nødvendigvis skulde have en ugentlig Hjælp, hørte jo egentlig ikke hjemme under Hjælpekassen. Taleren anbefalede at nedsætte et saadant Udvalg.

Formanden fandt det udmærket at faa en saadan Forhandling i Gang imellem Hjælpekassen og Byraadet, og det foreslaaede Udvalg kunde jo saa vælges paa næste Møde.

Sagen udsattes.

Uddrag fra byrådsmødet den 27. maj 1920 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 117-1920)

Meddelelse fra Hjælpekassen om Fremgangsmaaden ved Ydelsen af Understøttelse til

trængende efter at Loven af 29. April 1913 er ophørt at gælde.

Formanden henviste til Forhandlingerne paa sidste Møde, hvor der var vedtaget at nedsætte et Udvalg til at forhandle med Hjælpekassen.

P. Petersen ønskede Valget udsat til næste Møde.

Christensen syntes, at der snarest maatte en Forhandling til, hvis der skulde ske en Kursændring.

Kjeld Sørensen mente ogsaa, det var nødvendigt snarest muligt at faa nedsat et saadant Udvalg. Det gjaldt jo om at overholde Budgetterne, men det var ikke altid, man var Herre over det. Der var vedtaget en ny Dyrtdislov, som gjaldt fra Juli til November, og dette havde ændret Situationen noget. Taleren vilde dog ikke anbefale at bruge denne Lov, naar man saa eventuelt skulde til at sætte Understøttelserne ned til November, hvor den vanskelige Tid begyndte. Disse Forhold burde snarest drøftes med Hjælpekassens Bestyrelse.

P. Petersen bemærkede, at Hjælpekassens Bestyrelse jo vidste, hvor meget Budgettet lød paa, og de havde intet Krav paa at faa Overskridelser bevilget. Hvis de 10000 Kr. blev anvist, fortsatte man blot paa samme Maade.

Christensen gjorde opmærksom paa, at alle Hjælpekassebestyrelsens Medlemmer var enige om at bruge Pengene, lige saa vel Højres Repræsentanter som de andre. Man skyldte Hjælpekassen et Svar, og naar det ved sidste Møde var vedtaget at nedsætte et Udvalg, burde Højre nu være parat til at vælge Medlemmer til et saadant.

Brammer foreslog, at Udvalget kom til at bestaa af Kasse og Fattigudvalget.

Formanden henstillede at tage Sagen saaledes, at man bevilgede de 10000 Kr. og samtidig meddelte Hjælpekassen, at der vilde blive nedsat et Byraadsudvalg paa næste Møde for sammen med Hjælpekassens Bestyrelse at tage under Overvejelse, hvorledes Hjælpekassens Budget kan holdes.

Formandens Forslag vedtoges.

Uddrag fra byrådsmødet den 3. juni 1920 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 117-1920)

Nedsættelse af Udvalg til Forhandling med Hjælpekassen (Side 33).

Hertil valgtes: Olesen, P. Petersen, Marthin Pedersen, Salling, Kjeld Sørensen og Mariane Thomsen.

Uddrag fra byrådsmødet den 10. juni 1920 - side 17

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 117-1920)

Indstilling fra det til Forhandling med Hjælpekassens Bestyrelse nedsatte Udvalg.

Kjeld Sørensen anmodede om at faa Sagen udsat.

Udsattes,

Uddrag fra byrådsmødet den 23. juni 1920 - side 9

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 117-1920)

Indstilling fra det til Forhandling med Hjælpekassens Bestyrelse nedsatte Udvalg.

Udvalget havde delt sig i 2 Mindretal, som hver fremsatte deres Indstilling.

"1. Mindretal, P. Petersen, Salling og Mariane Thomsen, indstiller, at der stilles 44000-50000 Kr. til Raadighed for Hjælpekassen i 1920-21 udover det paa Budgettet opførte Beløb, saaledes at Tilskudet for Regnskabsaaret 1920-21 bliver ialt 144000-150000 Kr.

2. Mindretal, Olesen, Marthin Pedersen og Kjeld Sørensen, indstiller, at der stilles 100000 Kr. til Raadighed for Hjælpekassen udover det paa Budgettet for 1920-21 opførte Beløb, saaledes at Tilskudet for Regnskabsaaret bliver ialt 200000 Kr.

Man bemærker, at Hjælpekasestestyrelsen udtalte Ønsket om at bringe Dyrtidsloven af 29. Marts d. A. i Anvendelse."

Kjeld Sørensen erindrede om de tidligere Forhandlinger om denne Sag, som havde givet Anledning til Nedsættelse af Udvalget. Fra Hjælpekassen forelaa en Skrivelse om, at der i April Maaned d. A. var brugt 17000 Kr., og det maatte kaldes ret godt, at man var kommen

saa langt ned, idet man under Krigen havde været oppe paa 1½ Mill. Kr. eller ca. 125000 Kr. pr. Maaned. For indeværende Aar var der paa Budgettet optaget 66666 Kr. til Hjælpekassen, og det tilsvarende Tal i 1913 var 75000 Kr., altsaa var det mindre nu end i 1913-14. Siden Budgettet blev lagt, havde Rigsdagen vedtaget en Dyrtidslov, hvorefter der kunde anvendes ca. 140000 Kr. fra 1. April til 1. November, og paa Udvalgets Møde den 7. Juni saa det ud til, at der kunde blive Enighed paa det Grundlag, at der stilledes et Beløb paa 200000 Kr. til Raadighed for Hjælpekassen, og at man saa ikke brugte Dyrtidsloven. Men siden blev der fra konservativ Side foreslaaet at nøjes med 150000 Kr., hvilket var saa meget mere mærkelig!, som den samlede Hjælpekassebestyrelse, ogsaa de konservative Medlemmer, havde holdt paa de 200000 Kr. Taleren forlangte saa for 14 Dage siden Sagen udsat efter Henstilling fra forskellige Sider, og Udvalget havde haft et Møde med Kasseudvalget for muligvis at komme til Enighed. Her havde Borgmesteren stillet et Ændringsforslag om at nøjes med 175000 Kr., imod at Spørgsmaalet saa skulde tages op til Vinter; men de konservative stod fast paa deres Forslag, medens Socialdemokraterne holdt paa de 200000 Kr. Som Sagen nu laa, var det ikke et Spørgsmaal om Penge, men blot om, hvorvidt de skulde udbetales igennem Hjælpekassen eller Fattigvæsenet. Hidtil var forholdsvis faa gaaet over til Fattigvæsenet til Trods for Hjælpekassens stærkt indskrænkede Understøttelse; men af den Rest, som Hjælpekassen understøttede, var der ikke mange, som kunde klare sig ved egen Hjælp, og de vilde derfor komme under Fattigvæsenet, hvis deres Understøttelse indskrænkedes yderligere, særlig Familier med mange Børn, og det var dog billigere for Kommunen at yde Understøttelse igennem Hjælpekassen end igennem Fattigvæsenet, Det var uheldigt, at den konservative Gruppe kun havde eet Medlem, der havde med Forsørgelses væsenet at gøre, for det vilde sikkert være gaaet lettere, hvis de 2 andre Medlemmer af Udvalget havde haft lidt mere praktisk Kendskab til, hvorledes Forsørgelses væsenet virkede. Nu var der næppe andet at gøre end at vedtage Socialdemokraternes Indstilling og saa selv tage Ansvaret for Bevillingen. Taleren vilde derfor anbefale at bevilge 200000 Kr. og at anvende Dyrtidsloven saaledes, at de 100000 Kr. tages igennem denne. Kommunen vilde derved af det første 100000 Kr. komme til at betale 66666 Kr. og af det andet 50000 Kr., altsaa ialt 116-117000 Kr.

P. Petersen tvivlede ikke om, at der let kunde blive Anvendelse for de 200000 Kr, for Hjælpekassen var jo bleven en stor Institution med 27 Bestyrelsesmedlemmer, Kontorbestyrer, Undersøger, Telefoner o. s. v., saa Administrationen alene beløb sig til ca. 14000 Kr. aarlig. Naar man fra Talerens Side ikke kunde gaa med til de 200000 Kr., var

Grunden for det første den, at da det sidste Budget blev lagt, blev det paalagt alle at spare, og det maatte Hjælpekassen ogsaa finde sig i. Dernæst var det blevet paalagt at holde Budgetterne, og det maatte Hjælpekassen ogsaa forsøge, for hele Kommunens økonomiske Basis hvilede paa, at Budgetterne blev holdt. Der var fra Hjælpekassens Side bleven sagt, at der skete en Overrumpling, da Budgettet blev lagt, og at Bestyrelsen slet ikke var bleven spurgt. Men der hengik 8 Dage mellem 1. og 2. Behandling, og Hjælpekassens Formand havde ogsaa i Mellemtiden indkaldt Bestyrelsen til Møde for at drøfte, om man skulde anmode om mere, saa det kunde ikke kaldes nogen Overrumpling. Fortællingen om Enigheden mellem Hjælpekassens Bestyrelse passede heller ikke, for der havde altid været Uenighed; men Flertallet raabte højest og krævede mest, hvorfor de i Reglen fik deres Vilje. Paa eet Punkt kunde der særlig spares, og det var overfor dem, der flyttede til Byen andetsteds fra, for de fik ofte Understøttelse straks, tværtimod Lovens Bestemmelser, og derfor strømmede Folk til Byen til umaadelig Skade for Kommunen, idet Bolignøden derved forværredes. Naar man fra Talerens Side var gaaet op til 50000 Kr. udover Budgettet, var det, fordi man mente, der maatte være en Overgangsperiode fra den flotte og demoraliserende Krigsperiode til normale Forhold; men at forlange, at man skulde gaa med til alt, hvad der krævedes fra den anden Side, for at opnaa Enighed, saa mærkeligt ud. tilmed naar Hjælpekassens Bestyrelse havde indrømmet, at den havde administreret ganske ulovligt. Taleren vilde anbefale at gaa med til Forslaget om de 150000 Kr. og ikke strække sig videre.

Mariane Thomsen gjorde opmærksom paa, at naar Kjeld Sørensen vilde drage en Sammenligning mellem 1914 og nu, maatte han bruge andre Tal. Naar Budgettet i 1914 var paa 75000 Kr., maatte man i Aar regne med 100000 Kr. Angaaende de 1½ Mill. Kr., som brugtes under Krigsperioden, saa maatte man tage i Betragtning, at derunder kom en Mængde andre Udgifter, som blev afholdt af Hjælpekassen, f. Eks. Tilskud til Arbejdsløshedskasserne, saa at der til almindelig Hjælpekassehjælp kun blev 366000 Kr. tilbage mod 100000 Kr. i Aar. Taleren var enig med Kjeld Sørensen i, at hvor det gjaldt syge eller Enker med mange Børn, var en midlertidig Hjælp igennem Hjælpekassen paa sin Plads. Men saa længe Loven var saadan, at Enker skulde understøttes igennem Enkebørnsloven, kunde det ikke nytte, at man ogsaa vilde støtte dem fra Hjælpekassens Side, for Loven forudsatte, at de ikke maatte faa fra begge Steder, og man skulde efterhaanden ind i normale Forhold igen. Taleren fandt det farligt at anvende den nuværende Dyrtidslov, og det var vist en Bjørnetjeneste at gøre Hjælpekassen; saa maatte

man hellere bevilge de 150000 Kr. eller maaske ogsaa strække sig lidt videre, selv om Kommunen skulde bære 2/3 af Udgiften.

Kjeld Sørensen hævdede, at det kun var rent undtagelsesvis, naar tilflyttede Folk straks fik Understøttelse. De Tal, som Taleren havde nævnt, var ganske nøjagtig Kommunens Part til Hjælpekassen i 1914 og 1920, og naar alt andet var steget til det tredobbelte, kunde man næppe forlange, at Hjælpekassen skulde klare sig med mindre end før Krigen. Hvis en Enke med mange Børn skulde understøttes i Henhold til Enkelovens Bestemmelser alene, var det det samme som at sætte hende paa Fattigvæsenet. Men det saa mærkeligt ud, at de konservative nu indtog en saadan Stilling, naar de for ½ Aars Tid siden talte varmt for, at Enker med en temmelig stor Formue skulde understøttes efter Enkeloven.

Braminer sluttede sig til Kjeld Sørensens Udtalelser. Naar man tog Hensyn til Byens Udvikling siden 1914 og den nuværende Prisstigning, kunde man næppe komme længere ned end til de 200000 Kr., ellers vilde man blot tvinge alt for mange ind under Fattigvæsenet. Ligeledes vilde det være fordelagtigst for Kommunen at tage en Del af Beløbet igennem Dyrtdsloven. Taleren fandt det i det hele taget mærkeligt, at Udvalget ikke havde kunnet naa til Enighed om Socialdemokraternes Forslag.

Brøndum kunde ogsaa slutte sig til Kjeld Sørensens Fremstilling, men spurgte, om der ikke var Mulighed for at naa til Enighed, hvis der blev Lejlighed til en Forhandling endnu. Frk. Thomsen havde slaaet paa, at man fra den Side maaske kunde strække sig lidt videre, og det var heldigt, om der kunde foreligge en fælles Indstilling.

P Pedersen troede ikke, man kom Sagen nærmere ved en ny Forhandling. Taleren var klar over, at der skulde mere Hjælp til om Vinteren end om Sommeren, men saa maatte Hjælpekassen spare i Sommermaanederne for at have noget mere til om Vinteren. At det var dyrere at faa Folk under Fattigvæsenet end under Hjælpekassen, var Taleren ikke sikker paa, for det vilde i hvert Fald afholde Folk fra at strømme til Byen, saa i det lange Løb blev det maaske alligevel det billigste. Der var sagt, at Hjælpekassens Budget var nødt til at stige i samme Forhold som alt andet, og det kunde være rigtigt, hvis Hjælpekassen var en Forsørgelseskasse; men det var slet ikke Meningen med Hjælpekassen. Denne skulde være en Hjælp til Arbejde, og Arbejdslønnen var nu meget højere end tidligere.

Salling fandt det meget uheldigt at anvende Dyrtdsloven nu i Sommermaanederne, og naar saa Vinteren kom, maatte mange knappes af eller afvises. Taleren vilde derfor hellere have forhandlet om Borgmesterens Forslag, hvis der saa kunde blive Enighed om ikke at

anvende Dyrtidsloven.

Marthin Pedersen antog, at man maaske kunde være bleven enige, hvis det var Summen alene, det drejede sig om. Men der var ogsaa et Principsspørgsmaal forbundet dermed. Den konservative Presse og de konservative Kandidater ved Valgene gav ofte store Løfter om Hjælp til trængende, men de glemte i Reglen at indfri Løfterne.

terne. For dem drejede det sig om at faa saa mange som muligt ind under Fattigvæsenet, medens Socialdemokraterne gik den modsatte Vej, baade fordi det var det mest humane og det mest økonomiske Efter de konservatives Forslag vilde der ikke spares Penge, men der kom tiere Folk ind under Fattigvæsenet.

Kjeld Sørensen mente ikke, det kunde nytte at optage en ny Forhandling indenfor Udvalget, for selv om man kunde naa til Enighed med Frk. Thomsen og maaske ogsaa. med Fabrikant Møller, fik man næppe Konsul Petersen med.

Mikael Johansen vilde spørge Marthin Pedersen, ved hvilke Lejligheder de konservative Repræsentanter paa Valgdagen havde lovet noget og saa gjort det modsatte. Heller ikke kunde det siges, at de konservative Repræsentanter havde været smaalige under Krigen, for saa godt som alle Understøttelseslove og Bestemmelser var vedtaget enstemmig, og saa skulde man holde sig for god til at fremkomme med saadanne Udtalelser bagefter.

Ved Afstemning vedtoges den socialdemokratiske Gruppes Forslag med 9 Stemmer mod 5.

Uddrag fra byrådsmødet den 1. juli 1920 - side 6

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 117-1920)

Indstilling fra det til Forhandling med Hjelpekassen nedsatte Udvalg. - 2. Behandling.

Indstillingen vedtoges.